

AKROPOL DOĞU (İÇ) SUR YANGIN TABAKASINDA BULUNAN SİKKELER IŞIĞINDA PARİON'DA TAHRİBAT İZLERİ ÜZERİNE BİR ÖN DEĞERLENDİRME

A PRELIMINARY ASSESSMENT ON TRACES OF DESTRUCTION IN PARION IN THE LIGHT OF COINS FOUND IN THE EASTERN (INNER) WALL FIRE LAYER OF ACROPOLIS

Makale Bilgisi | Article Info

Başvuru: 31 Ağustos 2020	Received: August 31, 2020
Hakem Değerlendirmesi: 21 Eylül 2020	Peer Review: September 21, 2020
Kabul: 17 Ocak 2021	Accepted: January 17, 2021

DOI : 10.22520/tubaked.2020.22.004

Vedat KELEŞ* - Kasım OYARÇİN**

ÖZET

Antik Çağ'da Troas Bölgesi'nin kuzeyinde yer alan Parion antik kenti, sahip olduğu coğrafi ve stratejik konumu ile çağlar boyunca bölgedeki egemen güçlerin sahip olmak istedikleri bir kent konumundadır. Bu durum kentin savunma ihtiyacını da beraberinde getirmiş ve yaklaşık 7,5 km. uzunluğunda oldukça görkemli sur duvarları ile kent korunmaya çalışılmıştır. Parion savunma yapıları mevcut kalıntıları ile daha önce incelenmiş olmakla birlikte 2017 yılına kadar savunma yapılarında arkeolojik kazı çalışmaları gerçekleştirilmemiştir. 2017 yılında Parion Akropolünü ve çevresindeki alanın doğusunu çevreleyen, bir iç sur olarak da adlandırabileceğimiz savunma yapısının doğu yüzünü ortaya çıkarmak amacıyla bilimsel arkeolojik kazılara başlanmıştır. Çalışma konumuzu oluşturan sikkeler ise, 2019 yılı çalışmaları sırasında 0.80 m. derinliğindeki yangın tabakası içerisinde farklı kotlarda ele geçmiştir. Sur duvarındaki bir tahribat dönemine ait olan yangın tabakasında bulunan 39 sikkenin, üçü Roma eyalet sikkesi iken, otuz altısı Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Erken Bizans sikkelerinin en geç tarihlisi MS 615 yılına ait olmakla birlikte, sikkelerin çoğunluğu Focas ve Heraclius Dönemi'nde darp edilmişlerdir. Söz konusu yangın tabakası içerisinde sikkeler dışında, oldukça yoğun ateşe maruz kaldıklarından dolayı üzerleri tamamıyla yangın izleri ile kaplı olarak ele geçmiş arkeolojik kalıntı ve buluntular da, surlarda dolayısıyla kentte gerçekleşen bir tahribata işaret etmektedirler. Anadolu'daki bazı antik kentlerde, MS 615-616 yıllarında Sasani akınları nedeniyle tahribat izleri ve sikke buluntularında ani bir kesilme görülmektedir. Parion Akropolü Doğu (İç) Sur yangın tabakası içerisinde ele geçen sikkeler de, Sasaniler'in MS 615-616 yılında Khalkedon'u kuşatmadan önce Parion'a da uğradıkları ve kentte tahribat yaptıkları izlenimi uyandırması açısından önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Parion, Sasani, Erken Bizans, Sur, Sikke.

* Prof. Dr. Vedat KELEŞ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, SAMSUN
e-posta: vkelesus@gmail.com ORCID: 0000-0001-9521-6469

** Dr. Öğr. Üyesi Kasım OYARÇİN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, SAMSUN
e-posta: kasimoyarcin@gmail.com ORCID: 0000-0001-5994-8638

ABSTRACT

The ancient city of Parion located in the north of Troad in the Ancient History, had been a city which sovereign powers in the region intended to own for centuries due its geographical and strategic position. This brought about the need for defending the city which therefore was tried to be protected with quite magnificent city walls of approximately 7,5 km long. Parion defence structures had been examined earlier with their existing ruins, however, no archaeological excavations were conducted until 2017 in defence structures. Scientific archaeological excavations were started in 2017 in order to discover the eastern face of the defense structure which can also be called an inner wall and environs the east of Parion Acropolis and its surrounding. The coins that are the subject matter of this study were retrieved at different elevations within the fire layer at 0.80 m. depth during the excavations in 2019. Three of the 39 coins found in the fire layer of a period of destruction in the city wall are Roman provincial coins while thirty six of them date back to the Early Byzantine Period. Among the Early Byzantine coins, the one bearing the latest date belonged to the year AD 615 and most of the coins were minted during the reign of Focas and Heraclius. Apart from the coins, archaeological remains and finds retrieved in the said fire layer as fully covered by traces of fire because of being exposed to highly intense flame signal a destruction in the city walls, thus, in the city. A sudden discontinuation of traces of destruction and coin finds draws attention in some ancient cities in Anatolia between the years AD 615-616 due to Sasanian attacks. Coins retrieved in Parion Acropolis Eastern (Inner) Wall fire layer are also important as they create an impression that Sasanians had stopped by Parion in AD 615-616 before they besieged Khalkedon and caused destruction in the city.

Keywords: Parion, Sasanian, Early Byzantine, Wall, Coin.

GİRİŞ

Parion, Troas Bölgesi'nin kuzeyinde, bugünkü Çanakkale ili, Biga ilçesi sınırları içerisinde, Kemer Köyü'nde yer almaktadır. Antik kent ile ilgili kalıntılar köyün kuzeydoğusunda, denize doğru bir dille uzanan Bodrum Burnu/Tersane Burnu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bodrum Burnu/Tersane Burnu üzerinde günümüze kadar ulaşabilmiş önemli kalıntılardan birini de, sur duvarları oluşturmaktadır. Parion'un, sahip olduğu coğrafi ve stratejik konumu ile çağlar boyunca bölgedeki egemen güçlerin sahip olmak istedikleri bir kent olması, savunma ihtiyacını da beraberinde getirmiş ve yaklaşık 7,5 km. uzunluğunda oldukça görkemli sur duvarları ile kent korunmaya çalışılmıştır (Başaran 1999: 351; Ergürer ve Genç 2013: 43).

Parion Akropolü Doğu (İç) Surları, bilimsel arkeolojik kazı çalışmaları yapılmadan mevcut haliyle ilk incelemelerde, kentin kuzeyinde yer alması nedeniyle Kuzey Surlar içerisinde değerlendirilmiştir¹. Bu ilk incelemelerde surun ilk inşasının Hellenistik Dönem'e² ait olduğu, Roma Dönemi'nde, Hellenistik sur duvarlarının ön cephelerinin korunarak, yeniden tahkim edilmiş oldukları sonucuna varılmıştır (Ergürer ve Genç 2013: 43). Bizans Dönemi'nde ise, sur duvarlarının bir bölümünün yükseltilmesi ve onarımı için, kentte daha önceden var olan mimari yapılara ait parçaların ve heykeltıraşlık eserlerin devşirme malzeme³ olarak surlarda kullanıldığı görülmektedir (Keleş 2008: 53; Ergürer ve Genç 2013: 43). Bu kapsamda Bizans Dönemi'nde, tiyatronun sahne binasının önüne de sur duvarı eklenerek, akropolün doğusu tamamıyla sur duvarlarıyla çevrilmiş ve kente yapılacak saldırılarda halkın sığınabileceği güvenli, savunulması kolay bir alan elde edilmiştir. Akropolün Bizans Dönem'inde de sur duvarıyla korunmaya çalışılması da, Parion'un erken dönem yerleşimlerinin olduğu düşünülen akropol ve çevresinde Bizans Dönemi'nde de yerleşimin sürdüğünü göstermektedir.

¹ Konumuzu oluşturan sikkelerin ele geçtiği surlar, başlangıçta kuzey surlar içerisinde değerlendirilmesine rağmen kuzey-güney yönünde uzanıyor olması, kentin dış sınırlarını koruyacak şekilde değil de, sadece Parion akropolünün doğusunu çevreleyecek biçimde inşa edilmiş olması nedeniyle çalışmamızda Parion Akropolü Doğu (İç) Surları olarak adlandırılmıştır.

² Parion Akropolü Doğu (İç) Surlarında 2017 yılında başlayan ve günümüze kadar devam eden kazı çalışmalarında Hellenistik Döneme ait bir veri ele geçmemiştir. Bununla birlikte Parion Akropolü Doğu (İç) Surlarındaki çalışmalar henüz başlangıç düzeyinde olup ilerleyen yıllarda surlarda yapılacak çalışmalar, yapının inşa ve tadilat evreleri hakkında daha kapsamlı veriler sunacaktır.

³ Parion Akropolü Doğu (İç) surlarında günümüzde ortaya çıkarılan bölümlerinde devşirme malzeme olarak, sütun tamburları, kaideleri ve başlıkları, postamentler, heykel parçaları kullanıldığı görülmektedir.

Parion akropolünün doğusunu çevreleyen, bir iç sur olarak da adlandırabileceğimiz savunma yapısında, bilimsel arkeolojik kazılara, 2017 yılında başlanmıştır. Kısa süreli gerçekleştirilen çalışmalarda, sur duvarlarının doğu cephesinin küçük bir bölümü kazılmıştır (Keleş vd. 2019: 607). 2018 yılı çalışmalarında ise; kuzey-güney yönlü uzanan surun doğu cephesinin, 31.15 m.'lik uzunluğundaki bir bölümü daha kazılarak iki yıllık çalışmalar sonucunda, toplamda sur duvarının 40.95 m.'lik bölümünün doğu cephesi açığa çıkarılmıştır. 2019 yılında Parion kazısının bir yıl boyunca desteklenen arkeolojik kazılardan biri olmasıyla, Parion Akropolü Doğu (İç) Surlarında çalışmalar yoğunlaşmış ve yaklaşık 98,90 m'lik bölümü daha ortaya çıkarılmıştır (Foto. 1-2).

Fotoğraf 1: Parion Akropolü ve Doğu İç Sur (Parion Kazı Arşivi) / *Parion Parion Acropolis Eastern (Inner) Wall*

Fotoğraf 2: Doğu (İç) Sur (Parion Kazı Arşivi) / *Eastern (Inner) Wall*.

Çalışma konumuzu oluşturan sikkeler ise, 2019 yılı çalışmaları sırasında 6850-5700 ve 6850-5705 plan karelerine giren alanlarda gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında, ortalama 0.80 m. derinliğindeki bir yangın tabakası içerisinde bulunmuştur⁴ (Foto. 3). Yangın

⁴ Yangın tabakasının üzerinde sur duvarları ile aynı aksta 0.80 m. genişliğinde bir duvar kalıntısı tespit edilmiştir. Söz konusu

Fotoğraf 3: Doğu (İç) Sur Yangın Tabakası (Parion Kazı Arşivi) / Eastern (Inner) Wall Fire Layer

tabakasını oluşturan kül ile karışık dolgu içerisinde, lokal olarak kireç ve harç kalıntılarına da rastlanmıştır. Seviye inme çalışmaları sırasında yangın tabakası içerisinde mimari kalıntılar ve sikkeler dışında; Roma ve Erken Bizans Dönemlerine tarihlenen seramik, pişmiş toprak figürin, kiremit ve cam parçaları, metal cürufklar, bir adet bronz yüzük, çok sayıda metal çivi parçaları, üç adet kemik obje, hayvan kemiği parçaları, istiridye kabukları da ele geçmiştir. Yangın tabakası içerisinde tespit edilen söz konusu tüm eserler oldukça yoğun ateşe maruz kaldıklarından dolayı üzerleri tamamıyla yangın izleri ile kaplı olarak ele geçişlerdir.

Sur duvarındaki bir tahribat dönemine işaret eden yangın tabakasında bulunan 39 sikkenin 1'i Parion, 2'si Alexandria Troas kentine ait Roma eyalet sikkesi iken, geri kalan sikkelerin tamamı Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Parion kentine ait sikke, yangın tabakası içerisinde ele geçen 39 sikkenin en erken tarihli olup Antoninus Pius Dönemi'ne (MS 138-161) aittir (Kat. No. 1). Alexandria Troas kentine ait sikkeler ise, Caracalla (MS 198-217) ve Volusianus (MS 251-253)⁵ (Kat. No. 2-3) dönemlerine ait örneklerdir. Yangın tabakası içerisinde ele geçen 3 Roma eyalet sikkesinin ön yüzlerinde sikkeyi darp ettiren imparatorun portresi betimlenirken, Parion sikkesinin arka yüzünde; rahip, iki öküzün çektiği sabanı sürerken, Alexandria Troas sikkelerinin arka yüzlerinde ise; Caracalla Dönemi'ne tarihlenen de

duvar yangının sur duvarında oluşturduğu tahribattan sonraki bir dönemde basit bir şekilde inşa edilmiştir. Duvarı oluşturan taş sıralarının blok taş parçaları ve küçük moloz taşlardan örülü olduğu ve taşlar arasında kullanılan harcın killi topraktan yapılmış olan çamur harç olduğu tespit edilmiştir.

⁵ Troas Bölgesi Roma eyalet sikkelerinin dolaşımına bakıldığında, sikke buluntularının çoğunluğunu kentin kendisinin darp ettiği sikkeler oluştururken, ikincil olarak en fazla örnekle temsil edilen kentin Alexandria Troas olduğu görülmektedir (Çizmeli Öğün 2014: 175-182). Parion kenti için de aynı durum söz konusudur (Keleş 2016: 194).

otlayan at, Volusianus sikkesinde ise; dişi kurt ve ikizler yer almaktadır.

36 adet Erken Bizans sikkesinin imparatorlara göre dağılımına bakıldığında; I. Iustinus (4), I. Iustinianus (3), II. Iustinus (6), II. Tiberius Constantinus (1), Mauricius Tiberius (1), Focas (9), Heraclius (10) sikkeyle temsil edilirken 2 sikkenin ise ön yüzünün düşük kondüsyonlu olması nedeniyle imparatoru tanımlanamamaktadır (Çize. 1). Ön yüzünün düşük kondüsyonlu olması nedeniyle imparatoru belirlenemeyen 2 sikkenin hem teknik özellikleri ve hem de arka yüzlerinin özelliklerinden yola çıkılarak MS 6. yüzyıla ait sikkeler olduğu söylenebilir. Erken Bizans sikkeleri içerisinde dikkati çeken bir konu da sikkelerin büyük çoğunluğunu Focas ve Heraclius Dönemi sikkelerinin oluşturmasıdır. Heraclius Dönemi sikkelerinin darp yıllarına göre dağılımına bakıldığında ise sikkelerin tamamının imparatorluğunun ilk 5 yılına ait sikkelerden oluştuğu görülmektedir (Çize. 2). Sikkelerin darphanelere göre dağılımında ise, Konstantinopolis (15), Thessalonika (4), Nikomedia (2), Kyzikos (4), Antiokheia (1), Alexandria (1) sikke örneği bulunurken 9 sikkenin ise darphanesi okunamamaktadır. Sikkelerin birimlere göre dağılımında ise *follis* (9), *yarım follis* (16), *dodecanummia* (1), *decanummia* (3) ve *pentanummia* (7) birimlerinde sikkeler bulunmaktadır. Sikkelerin birimlere göre dağılımına bakıldığında büyük birimli sikkelerin Heraclius Dönemi'nde yoğunlaştığı görülmektedir (Çize. 1). Yangın tabakası içerisinde ele geçen 9 *follis* birimindeki sikkenin 8'i Heraclius Dönemi'ne, 1'i ise, I. Iustinus Dönemi'ne aittir. Heraclius Dönemi sikkelerinin % 80'i *follis* biriminde iken, imparatorun diğer 2 sikkesi *yarım follis* birimindedir. Focas'a ait sikkelere bakıldığında ise, imparatorun 9 sikkesinin, 7'sinin *yarım follis*, 2'sinin de *decanummia* biriminde olduğunu görülmektedir. Yine yangın tabakasındaki sikkelerin birimlerine göre dağılımına bakıldığında Heraclius Dönemi'ne ait *follis* birimindeki 3 sikkenin, Focas'ın *follis* birimindeki sikkesinin üzerine darp edilen overstruck sikkeler oldukları görülmektedir. Bu durum Heraclius Dönemi'nde daha önceki imparatorlara ait sikkeleri yeniden darp etmek için tedavülden toplatılırken, küçük bronz birimlerinden ziyade, daha çok *follis* birimindeki sikkelerin tercih edildiğine işaret etmesinin yanında yeni bir metal kullanılmaması imparatorluğun ekonomik olarak sıkıntılı bir dönemde olmasından kaynaklanmaktadır⁶.

Parion Akropolü Doğu (İç) Surlarında, çalışma konumuzu oluşturan yangın tabakası dışında ele geçen sikkelere bakıldığında; 2019 yılında

⁶ DOC II/I, 218-219.

gerçekleştirilen kazılarda yangın tabakasının yaklaşık 23.90 m kuzeyinde yer alan kulenin, kuzey duvarı ile doğu sur duvarının kesiştiği noktadaki bir boşluk içerisinde, kırık ve eksik durumdaki tek kulplu bir testi parçasının içerisinde 475 sikkeden oluşan bir Geç Roma definesi ele geçmiştir. Akropol Doğu (İç) Surları ile ilgili günümüze kadar yapılan çalışmalarda, surların ilk inşasının Hellenistik Dönem'e kadar indiği ve Bizans Dönemi'nin sonlarına kadar çeşitli inşa ve tadilat evreleri geçirerek kullanıldığı görüşü hakimdir (Keleş 2008: 53; Ergürer ve Genç 2013: 43). Söz konusu Geç Roma definesi de, surların Bizans Dönemi öncesinde kullanımını göstermesi açısından önemli bir yere sahiptir. Geç Roma definesi içerisindeki sikkelerin büyük bir bölümünün MS 395-423 tarihleri arasında darp edilmiş olması, olasılıkla bu sikkelerin bir testi içerisinde, MS 5. yüzyılın ilk yarısında, çalışma konumuzu oluşturan Sasani tahribatından yaklaşık iki yüz yıl önce, söz konusu kulenin kuzey duvarı ile doğu sur duvarının kesiştiği noktadaki bir boşluk içerisine saklanmış veya bu iki duvarın birleştiği alana gömülmüş olduğuna işaret etmektedir⁷. Söz konusu define dışında surlarda gerçekleştirilen kazılarda 4 sikke bulunmuştur⁸. Bu sikkelerden biri Maximus (MS 235-238), diğeri Gallienus (MS 253-268) dönemine tarihlenen Parion sikkeliyken, Bizans Dönemi'ne tarihlenen 2 sikkenin ise, biri Heraclius (MS 612-613 yılında darp edilmiş) ve diğeri de I. Manuel Komnenos'a (MS 1143-1180) aittir. Sur duvarı kazılarında farklı alan ve kotlarda ele geçen az sayıdaki sikkelerin dönemsel dağılımı, çeşitli onarım ve eklemelerle sur duvarının uzun süre kullanıldığı görüşünü desteklemektedir.

SONUÇ

Parion Akropolü Doğu (İç) Surları, arkeolojik kazı çalışmalarında yaklaşık 0.80 m. derinliğindeki yangın tabakası içerisinde ele geçen arkeolojik kalıntılar ve buluntuların yoğunluğu, surlarda dolayısıyla kentte gerçekleşen bir tahribat dönemini temsil ettikleri izlenimi uyandırmaktadır. Parion'da önceki yıllarda gerçekleştirilen bilimsel arkeolojik kazılarda, kentteki yapılarda gerçekleşen tahribatları destekleyen Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen sikke buluntuları ele geçmiştir (Keleş vd. 2018: 269-304; Keleş ve Oyarçin 2019: 189-208). Buna karşın, Bizans Dönemi'nde

kentte gerçekleşen bir tahribat evresini temsil eden numismatik veriler bulunmamaktaydı. Akropol Doğu (İç) Surlarında, yangın tabakası içerisinde bulunan sikkelerin darp yıllarına göre dağılımında sikkelerin belirli bir yıl aralığında yoğunlaştığı görülmektedir (Çize. 2). Yangın tabakasında ele geçen Erken Bizans sikkelerinin çoğunluğu MS 602-615 yılları arasında darp edilmiştir ve sikkelerin en geçi MS 615 yılına tarihlenmektedir. Bütün bu veriler, Akropol Doğu (İç) Surlarında bir yangın sonucu oluşan tahribatın, MS 602-615 yılları arası darp edilen sikkelerin yoğun olarak sirkülasyonda olduğu, MS 615 yılı veya birkaç yıl sonrası bir tarihte gerçekleştiği izlenimi uyandırmaktadır⁹. Parion'da 2005-2019 yılları arasında yapılan kazılarda ise, 7 Heraclius sikkesi ele geçmiş olup bu sikkeler imparatorun erken yıllarında (MS 610-616) darp edilmiş 1. ve 2. tip sikkelerinden oluşmaktadır. MS 615-616 sonrasında ise, Parion Bizans sikke buluntularında III. Leo Dönemi'ne (MS 717-741) kadar süren bir kesilme görülmektedir (Oyarçin 2019: 463). Buna karşın söz konusu tarihlerdeki kazılarda farklı alanlarda tekil buluntu olarak ele geçen tanımlanabilen Erken Bizans sikkelerinin imparatorlara göre dağılımında ise; yangın tabakasındaki sikkelerin aksine yoğunluğun MS 6. yüzyıl sikkelerinde olduğu görülmektedir. Aynı durum, Troas ve Mysia bölgesindeki yayımlanmış az sayıdaki sikke buluntuları için de geçerlidir (Demirel Gökalp 2018: 83-98). Troas Bölgesi'ndeki Assos ile Mysia bölgesindeki, Allionai ve Pergamon kenti sikkelerinde de, Parion'da olduğu gibi, MS 615-616 tarihinden sonra bir kesinti söz konusudur¹⁰ (Çize. 3). Batı Anadolu'da; Pergamon, Sardis, Ephesos, Aphrodisias, Hierapolis, Tripolis, Laodikeia'da MS 615-616 yılları sonrasında sikke buluntularında da, bir kesilme ve bu tarihlere ait tahribat tabakaları, söz konusu kentlerin Sasani akınlarından etkilenmiş

⁷ Geç Roma definesi ile konumuzu oluşturan sikkelerin buluntu yerleri ve temsil ettikleri dönemler birbirinden farklı olup, söz konusu definenin arkeolojik ve numismatik açıdan değerlendirilmesi tarafımızdan yayına hazırlanmaktadır.

⁸ Parion Akropolünü çevreleyen doğu surlarında 2017 yılından bu yana gerçekleştirilen çalışmalarda, yangın tabakasında ele geçen buluntular ve Geç Roma definesi dışında, buluntu sayısı genel olarak azdır (Keleş vd. 2019: 607; Keleş vd. 2020: 397-398).

⁹ Sikkeler dışında yangın tabakasında ele geçen buluntuların çoğunluğu, sikkelerle aynı doğrultuda Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Roma Dönemi'ne tarihlenen az sayıdaki buluntular ise, 0.80 m. derinliğindeki yangın tabakasının alt kotlarında ele geçmiştir. Roma Dönemi sikkeleri ve diğer buluntular olasılıkla yangın tabakası toprağıyla karışmış olup daha önceki bir evreyi temsil etmektedirler. Yangın tabakası içerisinde ele geçen 3 Roma Eyalet sikkesinin, sikkelerin yoğunlaştığı Erken Bizans Dönemi'nde tedavülde olmaması da bu görüşü desteklemektedir.

¹⁰ Troas-Mysia Bölgesi'nde Parion dışında yayımlanmış sikke sayısı oldukça az sayıdadır. Troas Bölgesi'nde; Troia 4, Assos'ta 57, Mysia'da; Allionai 176 ve Pergamon 56 sikke yayımlanmıştır. Parion dışında, Assos'ta 2, Allionai'de 7, Pergamon'da 2 Heraclius sikkesi yayımlanmıştır ve bu sikkelerin en geç tarihleri MS 615-616 yıllarında darp edilmiştir. Troia için bkz: Bellinger 1961; Assos için bkz: Mascali 2015; Allionai için bkz: Tekin ve Erol-Özdizbay 2012: 347-401; Tekin ve Erol-Özdizbay 2013: 299-331; Tekin ve Erol-Özdizbay 2014: 293-336; Tekin ve Erol-Özdizbay 2016: 117-146; Pergamon için bkz: Bendall vd. 1993.

Darphane	CON				TES	NIKO		KYZ			THEUP	AAEZ	Belirsiz			Toplam
	40	20	10	5		20	40	20	40	20			5	20	12	
I. Iustinus MS 518-527		1		1									1		1	4
I. Iustinianus MS 527-565			1		1										1	3
II. Iustinus MS 565-578				1	1					1	1	1			1	6
II. Tiberius Constantinus MS 578-582				1												1
Mauricius Ti- berius MS 582-602		1														1
Focas MS 602-610		4	2		1				2							9
Heraclius MS 610-641	3				1	1	1	1					3			10
İmparator Belirsiz														2		2
Toplam	3	6	3	3	4	1	1	1	2	1	1	1	4	2	3	36

Çizelge 1: Yangın Tabakası Erken Bizans Sikkelerinin İmparatorlara, Darphanelere ve Birimlerine Göre Dağılımı / *Distribution of in Terms of Emperors, Mints and Units the Early Byzantine Coins of the Fire Layer*

olabilecekleri şeklinde yorumlanmaktadır (Tek 2015: 125-126). Aynı şekilde Stratonikeia kentinde ele geçen sikkelerde de, söz konusu tarihler sonrası bir kesilme görülmektedir (Tek vd. 2019: 183). 2012 yılı Iasos kazılarında arkeolojik konteks içerisinde II. Khosrow'a (MS 590-628) ait bir Sasani sikkesinin ele geçmesi da, söz konusu kentlerde bir Sasani tahribatının olduğu görüşünü desteklemesi açısından oldukça önemlidir (Gariboldi and Molinari 2019, 25-30). Parion Akropolü Doğu (İç) Sur yangın tabakası içerisinde ele geçen sikkeler de, Sasaniler'in MS 615-616 yılında Khalkedon'u kuşatması sırasında Parion'a da uğradıkları¹¹ ve kente tahribat yaptıkları izlenimi uyandırmaktadır¹². Sasaniler, Khalkedon'u yaklaşık

bir yıl süren kuşatma sonrasında alabilmişlerdir. Khalkedon ele geçirildikten sonra Konstantinopolis'i ele geçirmek için Khalkedon ve Khrysopolis'te kamp kurmuşlarsa da, MS 617 yılında geri çekilmek zorunda kalmışlardır (Foss 1975: 724; Russel 2001, 58; Kaegi 2003, 84; Dignas and Winter 2007, 117). Parion'un jeopolitik konumu, verimli toprakları, bir ticaret istasyonu olarak Bizans Dönemi'nin sonlarına kadar önemini koruyan limanı gibi özellikleri, Sasaniler'in söz konusu savaş döneminde, Parion kentine uğramış oldukları düşüncesini güçlendiren verilerdir. Akropol Doğu (İç) Surları, yangın tabakasında ele geçen sikkeler; imparator Focas Dönemi'nde imparatorlukta başlayan çöküşü ve

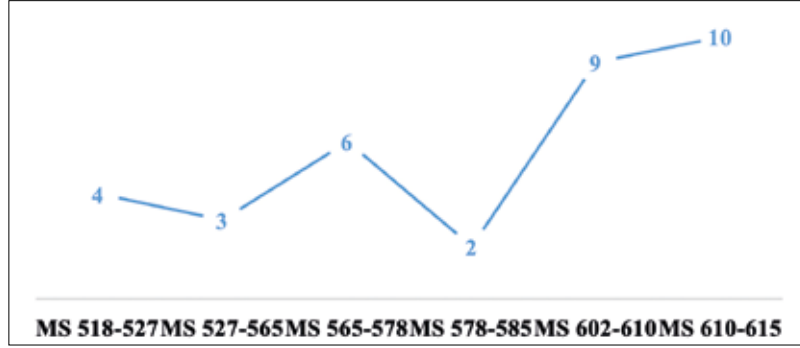
¹¹ Anadolu'da Bizans-Sasani savaşları hakkında detaylı bilgi için bkz: Foss 1975; Theophanes 1997; Sebeos 1998.

¹² Assos, Allionai ve Pergamon sikke buluntularında da, söz

konusu dönemlerdeki kesinti tahribatın sadece Parion kenti için geçerli olmadığını, çevre kentlerin de bu akınlardan etkilenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

ardından tahta geçen Heraclius'un ekonomik açıdan bir enkaz devraldığını ve bu nedenle Focas başta olmak üzere önceki imparatorların sikkelerinin üzerine overstruck darplar yapma zorunluluğunda kalmış olduğunu açıkça göstermesinin yanı sıra, Sasaniler'in, Parion'da oluşturduğu tahribat

dönemini işaret eden ilk arkeolojik veri olabileceğini göstermesi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bizans'ın bu karmaşık dönemi ve bunun Parion'daki yansımaları ile ilgili olarak ilerleyen yıllarda kentte yapılacak kazılar Sasani akınlarının, Parion'da etkileri hakkında daha kapsamlı bilgiler sunacaktır.

Çizelge 2: Yangın Tabakası Erken Bizans Sikkelerinin Darp Yıllarına Göre Dağılımı / Distribution of in Terms of Struck Years the Early Byzantine Coins of the Fire Layer

İmparator	Akropol Doğu (İç) Sur Y. T.	Parion 2005-2019	Assos	Troia	Allionai	Pergamon	Toplam
Anastasius MS 491-518		27	10	3	16	1	57
Anastasius veya I. Iustinus			1		1		2
I. Iustinus MS 518-527	4	29	13		13		59
I. Iustinus veya I. Iustinianus			9		9	1	19
I. Iustinianus MS 527-565	3	17	9	1	36	2	68
II. Iustinus MS 565-578	6	24	2		51	3	86
II. Tiberius Constantinus MS 578-582	1	7	1		5		14
Anastasius ve Mauricius Tiberius arası			4				4
I. Iustinianus veya Mauricius Tiberius			1				1
Mauricius Tiberius MS 582-602	1	3	1		26	1	32
Focas MS 602-610	9	2	4		11		26
Heraclius MS 610-641	10	7	2		7	2	28
II. Constans MS 642-668						42	42
IV. Constantinus MS 668-685					1	4	5
Toplam	34	116	57	4	176	56	443

Çizelge 3: Troas-Mysia-Parion-Yangın Tabakası Erken Bizans Sikkelerinin İmparatorlara Göre Dağılımı / Distribution of the Early Byzantine Coins Found in Troad - Mysia and Parion According to Emperors

KATALOG**Roma Eyalet Sikkeleri****Parion****Antoninus Pius MS 138-161**

Öy: ANTO[NINVS AVG]; İmparatorun defne çelenkli başı sağa.

Ay: [CGIHP]; Rahip, iki öküzün çektiği sabanı sürüyor, sağa.

Ref: BMC Mysia: 98; SNG *Tubingen*: 2353; SNG *France 5 Mysie*: 1474; RPC IV/2: 613 (online).

1. AE., 16 mm., 2.16 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSJ 11.

Alexandria Troas**Caracalla MS 198-217****MS 212/213-215**

Öy: [MA]VREL [A-NTONIN]; İmparatorun defne çelenkli başı sağa.

Ay: COL ALEXA[ND] AVG; Otlayan at sağa.

Ref: SNG *München*: 87.

2. AE., 24 mm., 7.02 gr., Ky. 5, K. Kod. No. CSK 16.

Volusian MS 251-253

Öy: [IMP] VIBI [AFI VOL]VSSIAN; İmparatorun defne çelenkli, giyimli ve zırlı büstü, sağa.

Ay: COL AVGO TROA; Dişi kurt Lupa ve ikizler Remus ile Romulus sağa.

Ref: BMC *Troas*, 153; RPC IX, 462 (online).

3. AE., 23 mm., 4.48 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSK 9.

Bizans Sikkeleri**I. Iustinus MS 518-527****Konstantinopolis**

Öy: [DN I]VSTI - NVS PP AVC; İmparatorun inci diademli, giyimli ve zırlı büstü, sağa.

Ay: K, solda uzun haç, sağda Δ, üstte ve altta *.

Ref: DOC I, 15d; BMC I, 34; MIB I, 19d; Sear 2006, 69.

4. AE., Yarım Follis, 26 mm., 7.31 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSJ 7.

Öy: [DN IVSTI] - NVS PP AVI; İmparatorun inci diademli, giyimli ve zırlı büstü, sağa.

Ay: Christogram, solda Δ, sağda €.

Ref: DOC I, 21d; BMC I, 46; MIB I, 32; Sear 2006, 75.

5. AE., Pentanummia, 14 mm., 2.10 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 28.

Darphane Belirsiz

Öy: DN IVSTI - [N]VS P[P A]VC; İmparatorun inci diademli, giyimli ve zırlı büstü, sağa.

Ay: M, solda *, üstte ve sağda haç, aşağıda officina harfi [ ], Kesimde: [ ].

6. AE., Follis, 31 mm., 15.83 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSJ 12.

Öy: [DN IVS]TI - NV[S PP AVI]; İmparatorun inci diademli, giyimli ve zırlı büstü, sağa.

Ay: Christogram, solda ve sağda [ ].

7. AE., Pentanummia, 15 mm., 2.64 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSJ 6.

I. Iustinianus MS 527-565**Konstantinopolis****MS 560-561**

Öy: [DN] IVSTINI - ANVS PP AV[C]; İmparatorun inci diademli, giyimli ve zırlı büstü, sağa.

Ay: I, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı X / XX / II / II, Kesimde: CON.

Ref: DOC I, 92.

8. AE., Decanummia, 17 mm., 5.10 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 15.

Thessalonika**MS 563-564**

Öy: [DN IV]STINI - [ANVS PP AVC]; İmparatorun büstü cepheden, tüy sorguçlu miğfer giymiş, zırlı ve kalkanlı, kalkan üzerinde süvari betimi, sağ elinde haçlı globus tutuyor. Sağ boşlukta haç.

Ay: K, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı XXX / IIY, Kesimde: TES.

Ref: DOC I, 105; BMC I, 160; MIB I, 180; Sear 2006, 174.

9. AE., Yarım Follis, 22 mm., 5.70 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 17.

Darphane Belirsiz

Öy: [DN IVS]TINI - [ANVS PP AVC]; İmparatorun inci diademli, giyimli ve zırlı büstü, sağa.

Ay: €, sağında [ ].

10. AE., Pentanummia, 13 mm., 1.83 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 33.

II. Iustinus MS 565-578**Konstantinopolis**

Öy: İmparatorun monogramı.

Ay: €, sağında Γ.

Ref: DOC I, 60c; MIB II, 45; Sear 2006, 363.

11. AE., Pentanummia, 15 mm., 1.85 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSJ 4.

Thessalonika**MS 568-569**

Öy: [DN IVSTI] - NVS PP A[V]; II. Iustinus ve eşi Sophia tahta oturuyorlar, cepheden; II. Iustinus sağ elinde haçlı globus tutuyor, Sophia sağ elinde haçlı asa tutuyor. Her ikisinin başında da nimbus var.

Ay: K, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı Δ, Kesimde: TES.

Ref: DOC I, 65; BMC I, 105.

12. AE., Yarım Follis, 19 mm., 4.53 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 35.

Kyzikos

Öy: İmparatorun monogramı.

Ay: €, sağında K.

Ref: DOC I, 137; MIB II, 53; Sear 2006, 375.

13. AE., Pentanummia, 15 mm., 1.75 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 22.

Antiokheia**MS 570-571**

Öy: Düzensiz Lejand; II. Iustinus ve Sophia tahta oturuyorlar, cepheden, aralarında uzun haçlı globus tutuyorlar. Elllerinde uzun asa.

Ay: K, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı 41, Kesimde: P.

Ref: DOC I, 165; BMC I, 216; MIB II, 60a; Sear 2006, 381.

14. AE., Yarım Follis, 25 mm., 6.11 gr., Ky. 11, K. Kod. No. CSJ 5.

Alexandria**MS 565-578**

Öy: DN IVSTI - NVS PP; İmparatorun diademli, paludementumlu ve zırlı büstü, sağa.

Ay: I+B, Kesimde; AΛΞ.

Ref: DOC I, 188; BMC I, 245-246; MIB II, 67; Sear 2006, 389.

15. AE., Dodecanummia, 16 mm., 4.99 gr., Ky. 5, K. Kod. No. CSK 21.

Darphane Belirsiz

Öy: İmparatorun monogramı.

Ay: €, sağında [ ] .

16. AE., Pentanummia, 15 mm., 1.88 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSK 34.

II. Tiberius Constantinus MS 578-582**Konstantinopolis**

Öy: [ ] P AV; İmparatorun inci diademli, giyimli ve zırlı büstü, sağa.

Ay: 4.

Ref: DOC I, 22; BMC I, 55-58; MIB II, 33; Sear 2006, 438a.

17. AE., Pentanummia, 15 mm., 1.62 gr., Ky. 9, K. Kod. No. CSK 1.

Mauricius Tiberius MS 582-602**Konstantinopolis****MS 584-585**

Öy: [DN] MAV[R] - TIBER [PP AV]; Büst cepheden, tüy sorguçlu miğfer ya da haçlı taçlı, zırlı, kalkanlı, sağ elinde haçlı globus tutuyor.

Ay: K, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı III, aşağıda officina harfi E.

Ref: DOC I, 48; Sear 2006, 497.

18. AE., Yarım Follis, 24 mm., 5.01 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 6.

Focas MS 602-610**Konstantinopolis****MS 602-603**

Öy: ƉM FOCAE - [PP] AVC; Solda ayakta Focas taçlı, sağda ayakta Leontia taçlı ve nimbuslu. Focas sağ elinde haçlı globus, Leontia sağ elinde haçlı asa tutuyor. Başları arasında haç var.

Ay: XX yukarıda haç, kesimde: CONA.

Ref: DOC II/I, 35.

19. AE., Yarım Follis, 26 mm., 7.62 gr., Ky. 1, K. Kod. No. CSK 14.

MS 603-610

Öy: [ƉN FOCAS - P]ERP AVC; Büst cepheden, konsul kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

Ay: XX yukarıda yıldız, kesimde; CONS.

Ref: DOC II/I, 36; BMC I, 51-54; MIB II, 65a.

20. AE., Yarım Follis, 25 mm., 5.27 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 4.

Öy: [ƉN FOCA - P]ERP AVC; Büst cepheden, konsul kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

Ay: XX yukarıda yıldız, kesimde; CON.

Ref: DOC II/I, 36; BMC I, 51-54; MIB II, 65a.

21. AE., Yarım Follis, 23 mm., 4.97 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 30.

Öy: [ƉN] FOCA - [PERP] AVC; Büst cepheden, konsul kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

Ay: XX yukarıda yıldız, kesimde; CONA.

Ref: DOC II/I, 36; BMC I, 51-54; MIB II, 65a.

22. AE., Yarım Follis, 24 mm., 5.80 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSK 31.

MS 603(?) -610

Öy: [ƉM FOC] - A PP AVC; İmparatorun haçlı taçlı, giyimli ve zırlı büstü, cepheden.

Ay: X, üstte haç.

Ref: DOC II/I, 39; BMC I, 55, MIB II, 66.

23. AE., Decanummia, 19 mm., 2.10 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSK 7.

Öy: ƉN FO - CA PER [ ] ; İmparatorun haçlı taçlı, paludementumlu ve zırlı büstü cepheden.

Ay: X, üstte haç.

Ref: DOC II/I, 39; BMC I, 55, MIB II, 66.

24. AE., Decanummia, 22 mm., 3.60 gr., Ky. 5, K. Kod. No. CSK 27.

Thessalonika**MS 603-605**

Öy: ON FOCA - [ERP] AVC; Solda ayakta Focas taçlı, sağda ayakta Leontia taçlı ve nimbuslu. Focas sağ elinde

haçlı globus, Leontia sağ elinde haçlı asa tutuyor. Başları arasında haç var.

Ay: XX yukarıda haç, sağda I, kesimde; TES.

Ref: DOC II/I, 51.3.

25. AE., Yarım Follis, 19 mm., 4.99 gr., Ky. 7, K. Kod. No. CSK 5.

Kyzikos

MS 602-603

Öy: [əM] FOCAS PERP AVC; Büst cepheden, konsul kıyafetli, taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

Ay: XX, yukarıda haç, sağda yıl rakamı III, Kesimde: KYZ, sonra officina harfi B.

Ref: DOC II/I, 78b; BMC I, 97; MIB II, 78.

26. AE., Yarım Follis, 26 mm., 5.65 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSJ 8.

MS 606(?) -610

Öy: [əN] FOCAS - [PERP] AVC; Büst cepheden, konsul kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

Ay: XX yukarıda haç, kesimde; KYZA.

Ref: DOC II/I, 82b; BMC I, 100-101; MIB II, 80b; Sear 2006, 669.

27. AE., Yarım Follis, 23 mm., 5.29 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSK 3.

Heraclius MS 610-641

Konstantinopolis

MS 612-613

Öy: dd NN h€[RA ET hERA CONST]; Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantinus, chlamys ve taç giymişler. Sağ ellerinde haçlı globus tutuyorlar. Başları arasında haç var. Heraclius Constantinus daha kısa boyda.

Ay: M, solda A/N/N/O, üstte christogram, sağda yıl rakamı II / I, aşağıda officina harfi B, Kesimde: CON.

Ref: DOC II/I, 76b; BMC I, 118-121; MIB III, 160b; Tekin 1999, 126; Sear 2006, 805; Demirel Gökalp 2009, 343-361; Ünal 2012, 109; Demirel Gökalp 2014, 240-248; Demirel Gökalp 2017, 350-366; Ünal vd. 2017, 191.

28. AE., Follis, 31 mm., 10,75 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSJ 9.

MS 613-614 (Overstruck)

Öy: İlk Darp: əN FOCAS - PERP AVC; Büst cepheden, konsul kıyafetli, taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

İkinci Darp: [dd NN h€]RA [ET hERA] CONST; Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantinus, chlamys ve taç giymişler. Sağ ellerinde haçlı globus tutuyorlar. Başları arasında haç var. Heraclius Constantinus daha kısa boyda.

Ay: İlk Darp: M, yukarıda haç, sağda yıl rakamı 9 / III, Kesimde: [ ].

İkinci Darp: M, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı II / II, aşağıda officina harfi E, Kesimde: CON.

Ref: DOC II/I, 79e.

29. AE., Follis, 28 mm., 8,98 gr., Ky. 8, K. Kod. No. CSJ 1.

MS 614-615

Öy: dd NN h€R[ ]; Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantinus, chlamys ve taç giymişler. Sağ ellerinde haçlı globus tutuyorlar. Başları arasında haç var. Heraclius Constantinus daha kısa boyda.

Ay: M, solda [A/N/N/O], üstte haç, sağda yıl rakamı 4, aşağıda officina harfi [ ], Kesimde: CON.

Ref: DOC II/I, 80.

30. AE., Follis, 31 mm., 10,04 gr., Ky. 1, K. Kod. No. CSJ 2.

Thessalonika

MS 611-612

Öy: dN h€RA[C - LIYS PP AVC]; Heraclius'un büstü; cepheden, kısa sakallı, pendilialı taçlı, zırlı ve paludamentumlu. Sağ elinde haçlı globus, sol elinde kalkan.

Ay: XX, üstte haç, sağda yıl rakamı II, Kesimde: TES.

Ref: DOC II/I, 131.

31. AE., Yarım Follis, 24 mm., 4,74 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSK 8.

Nikomedia

MS 610-611

Öy: [dN] hRACLI - PER[P AVC]; Heraclius'un büstü; cepheden, kısa sakallı, pendilialı taçlı, zırlı ve paludamentumlu. Sağ elinde haçlı globus, sol elinde kalkan.

Ay: M, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı I, aşağıda officina harfi A, Kesimde: NIKO.

Ref: DOC II/I, 153a; BMC I, 229-230; MIB III, 174a; Sear 2006, 833; Demirel Gökalp 2014, 252.

32. AE., Follis, 30 mm., 12,98 gr., Ky. 6, K. Kod. No. CSJ 3.

MS 611-612

Öy: dN hR - ACLI[ ]; Heraclius'un büstü; cepheden, kısa sakallı, pendilialı taçlı, zırlı ve paludamentumlu. Sağ elinde haçlı globus, sol elinde kalkan.

Ay: K, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı II, aşağıda officina harfi B.

Ref: DOC II/I, 156a.

33. AE., Yarım Follis, 22 mm., 5,60 gr., Ky. 8, K. Kod. No. CSK 32.

Kyzikos

MS 612-613

Öy: dN hRACLI - PERP AVC; Heraclius'un büstü; cepheden, kısa sakallı, pendilialı taçlı, zırlı ve paludamentumlu. Sağ elinde haçlı globus, sol elinde kalkan.

Ay: M, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı II / I,

aşağıda officina harfi A, Kesimde: KYZ.

Ref: DOC II/I, 168a; BMC I, 252-254; MIB III, 184; Sear 2006, 839; Demirel Gökalp 2009, 388-390; Ünal 2012, 110; Demirel Gökalp 2017, 378-382.

34. AE., Follis, 29 mm., 11,44 gr., Ky. 12, K. Kod. No. CSK 2.

Öy: Düşük kondüsyonlu.

Ay: K, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı 4, Kesimde: Δ.

39. AE., Yarım Follis, 23 mm., 5,51 gr., Ky. -, K. Kod. No. CSJ 10.

Darphane Belirsiz

MS 612-613

Öy: dd NN hERA [ΕΤ hERA CONST]; Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantinus, chlamys ve taç giymişler. Sağ ellerinde haçlı globus tutuyorlar. Başları arasında haç var. Heraclius Constantinus daha kısa boyda.

Ay: M, solda A/N/N/O, üstte christogram, sağda yıl rakamı II / I, aşağıda officina harfi Δ, Kesimde: [ ]

35. AE., Follis, 31 mm., 11,28 gr., Ky. 7, K. Kod. No. CSK 19.

MS 614-615 (Overstruck)

Öy: İlk Darp: [ΔN F]OCA[S - PERP AVC]; Büst cepheden, konsul kıyafetli, taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

İkinci Darp: [dd NN Hε]RA ET H[εRA CONST]; Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantinus, chlamys ve taç giymişler. Sağ ellerinde haçlı globus tutuyorlar. Başları arasında haç var. Heraclius Constantinus daha kısa boyda.

Ay: İlk Darp: XXXX, yukarıda ANNO, sağda yıl rakamı II, Kesimde: CON.

İkinci Darp: M, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı 4, aşağıda officina harfi A, Kesimde: [ ]

36. AE., Follis, 33 mm., 10,48 gr., Ky. 7, K. Kod. No. CSG 1.

MS 614-615 (Overstruck)

Öy: İlk Darp: Belirsiz.

İkinci Darp: dd NN hERA [ΕΤ hERACONST]; Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantinus, chlamys ve taç giymişler. Sağ ellerinde haçlı globus tutuyorlar. Başları arasında haç var. Heraclius Constantinus daha kısa boyda.

Ay: İlk Darp: XXXX, yukarıda ANNO, sağda yıl rakamı II / II, Kesimde: CON.

İkinci Darp: M, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı 4, aşağıda officina harfi Γ, Kesimde: [ ]

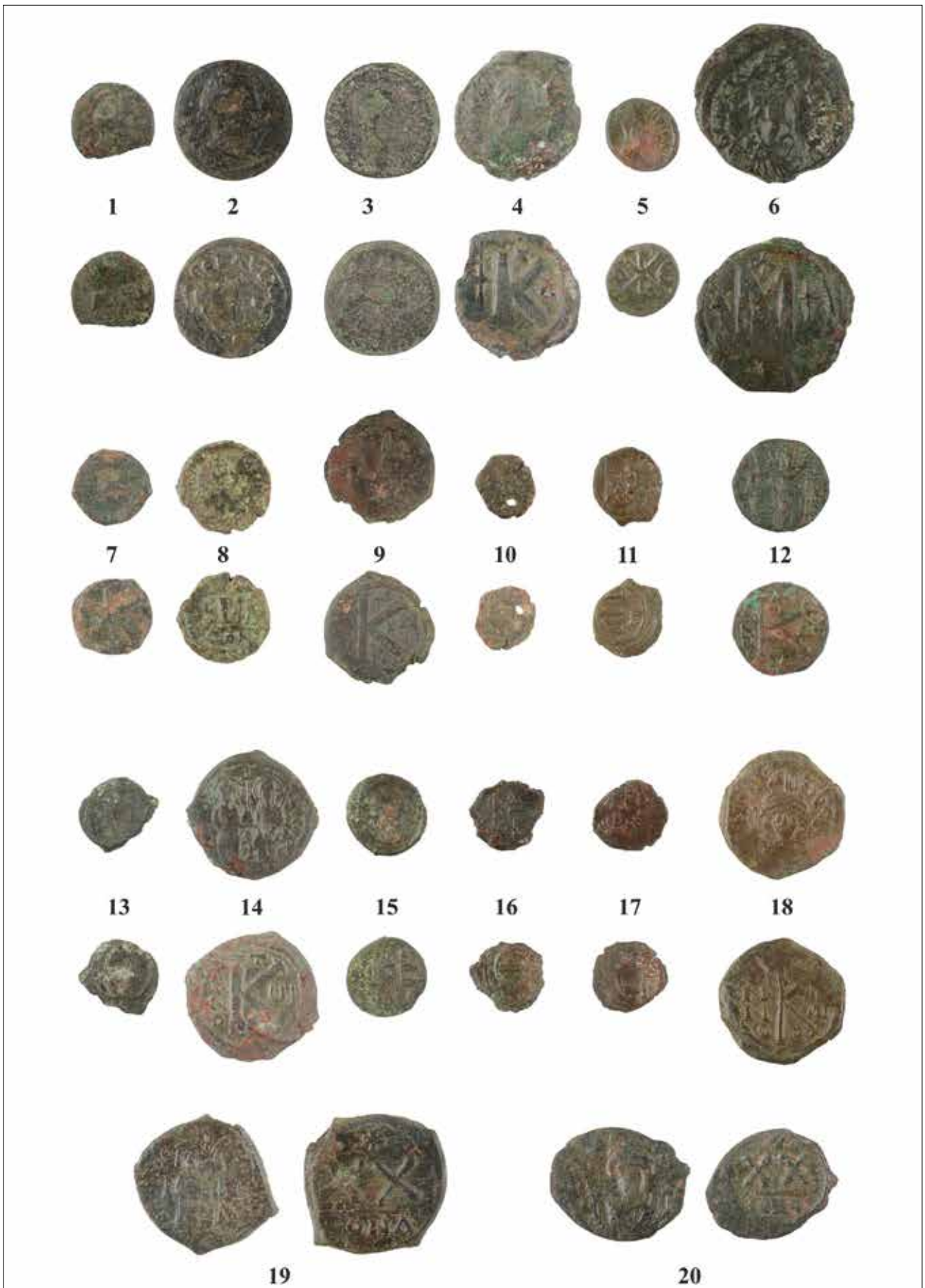
37. AE., Follis, 34 mm., 12,28 gr., Ky. 2, K. Kod. No. CSI 1.

İmparator ve Darphane Belirsiz

Öy: [ ]; İmparatorun büstü; cepheden, kısa sakallı, pendilialı taçlı, zırhlı ve paludamentumlu. Sağ elinde haçlı globus, sol elinde kalkan.

Ay: K, solda A/N/N/O, üstte haç, sağda yıl rakamı 5I, Kesimde: [ ]

38. AE., Yarım Follis, 26 mm., 4,79 gr., Ky. 7, K. Kod. No. CSK 18.

KAYNAKÇA

BAŞARAN, C., 1999,

“Parion 1997 Araştırmaları”, **Araştırma Sonuçları Toplantısı XVI-I**, Ankara, s. 349-364.

BELLINGER, A. R., 1961,
Troy the Coins, Princeton.

BENDALL, S. ve ILISCH, L. ve MORRISSON, C. 1993,
Die Fundmünzen aus der Stadtgrabung von Pergamon, Berlin.

BMC I,
Catalogue of the Imperial Byzantine Coins in the British Museum: vol. I, (Ed. W. Wroth), London, 1908.

BMC MYSIA,
British Museum Catalogues of Greek Coins: Mysia, (Ed. W. Wroth), Bologna, 1964.

BMC TROAS,
A Catalogue of the Greek Coins in British Museum Troas, Aeolis and Lesbos, (Ed. W. Wroth – A. Forni), Bologna, 1964.

ÇİZMELİ-ÖĞÜN, Z., 2014,
“Smintheion Definesi ve Alexandria Troas Sikkelerinin Akdeniz Havzasındaki Dolaşımı”, **Birinci Uluslararası Anadolu Para Tarihi ve Numismatik Kongresi 25-28 Şubat 2013 Bildiriler**, (Ed. K. Dörtlük, O. Tekin, R. Boyraz-Seyhan), Antalya, s. 171-196.

DEMİREL-GÖKALP, Z., 2009,
Yalvaç Müzesi Bizans Sikkeleri, Ankara.

DEMİREL-GÖKALP, Z., 2014,
Malatya Arkeoloji Müzesi Bizans Sikkeleri Kataloğu, İstanbul.

DEMİREL-GÖKALP, Z., 2017,
Kütahya Müzesi Bizans Sikkeleri, Ankara.

DEMİREL-GÖKALP, Z., 2018,
“Anadolu’nun Ege Kıyılarında Erken Bizans Dönemi Sikke Dolaşımı”, **Ege Dünyası Liman Kentleri Sikke, Mühür ve Ağırlıkları**, Manisa, s. 83-98.

DIGNAS, B., VE WINTER E., 2007,
Rome and Persia in Late Antiquity, Neighbours and Rivals, Cambridge.

DOC I,
Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection, Volume I, Anastasius to Maurice 491-602, (Ed. A. R. Bellinger - P. Grierson), Washington, 1966.

DOC II/I,
Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection, Volume II, Focas to Theodosius III 602-717, Part 1, Focas and Heraclius (602-641), (Ed. A. R. Bellinger - P. Grierson), Washington, 1966.

- ERGÜRER, E., ve GENÇ, S., 2013,
“*Sur Duvarları, Kuleler, Kapılar ve Limanlar*”, (Ed. C. Başaran), **Antik Troas’ın Parlayan Kenti, Parion, 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, İstanbul**, s. 43-56.
- FOSS, C., 1975,
“*The Persians in Asia Minor and the end of Antiquity*”, **The English Historical Review, CCCLVII**, p. 721-747.
- GARIBOLDI, A., ve MOLINARI, M., 2019,
“*Una Moneta Sasanide da Iasos*”, **Bollettino dell’Associazione Iasos di Caria**, vol. 25, 25-30.
- KAEGI, W. E., 2003,
Heraclius Emperor of Byzantium, Cambridge.
- KELEŞ, V., 2008,
“İlk Bulgular ışığında Parion Tiyatrosu”, **Arkeoloji ve Sanat Dergisi 128**, s. 45-56.
- KELEŞ, V., 2016,
“*Parion Tiyatrosunda Ele Geçen Alexandria Troas Sikkeleri ve Goth İstilası*”, (Ed. C. Başaran - H. E. Ergürer), **Parion Roma Tiyatrosu 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları**, Ankara, s. 193-200.
- KELEŞ, V., ÇELİKBAŞ, E., OYARÇIN, K., 2018,
“*Bir Grup Geç Roma Sikkesi Işığında Parion Yamaç Hamamının Son Kullanım Evresi Hakkında Görüşler*”, **Seleucia 8**, s. 269-304.
- KELEŞ, V., ve OYARÇIN, K., 2019,
“*Parion Odeion’undan Bir Geç Roma Definesi*”, **TÜBA-AR 24**, s. 189-208.
- KELEŞ, V., ERGÜRER, H. E., KASAPOĞLU, H., ÇELİKBAŞ, E., OYARÇIN, K., KABA, H., YILMAZ, A., KASAPOĞLU, B. E., YILMAZ, M. D., AKKAŞ, İ., AKIN, E., 2019,
“*Parion 2017 Sezonu Kazı, Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları*”, **40. Kazı Sonuçları Toplantısı 3. Cilt**, Ankara, s. 595-616.
- KELEŞ, V., KASAPOĞLU, H., ÇELİKBAŞ, E., KABA, H., OYARÇIN, K., YILMAZ, A., KASAPOĞLU, B. E., YILMAZ, M. D., AKKAŞ, İ., AKIN, E., ÖZMEN, S., 2020,
“*Parion 2018 Sezonu Kazı, Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları*”, **41. Kazı Sonuçları Toplantısı 4. Cilt**, Ankara, s. 391-413.
- MASCALI, A., 2015,
Die wirtschaftliche Entwicklung der frühbyzantinischen Stadt Assos (Türkei) im Spiegel der Fundmünzen 2008-2012, Magisterarbeit Johannes Gutenberg Universität, Mainz.
- MIB I,
Moneta Imperii Byzantini, vol. I: von Anastasius I bis Justinianus I (491-565), (W. Hahn), Wien, 1973.
- MIB II,
Moneta Imperii Byzantini, vol. II: von Justinus II bis Focas (565-610), (W. Hahn), Wien, 1975.
- MIB III,
Moneta Imperii Byzantini, vol. III: von Heraclius bis Leo III (610-720), (W. Hahn), Wien, 1981.
- OYARÇIN, K., 2019,
“*Sikke Buluntuları Işığında Parion’da Orta-Geç Bizans Dönemi*”, (Ed. V. Keleş, H. E. Ergürer, H. Kasapoğlu, E. Çelikbaş, A. Yılmaz), **Cevat Başaran’a 60. Yaş Armağanı**, Ankara, s. 451-468.
- RPC IV/2,
Roman Provincial Coins Vol. IV/2, The Antonines (AD 138-192): Asia, (V. Heuchert), Online: 2005.
- RPC IX,
Roman Provincial Coins Vol. IX, From Trajan Decius to Uranius Antoninus (AD 249-254), (A. Hostein - J. Mairat), Online: 2014.
- RUSSELL, J., 2001,
“*The Persian Invasions of Syria/Palestine and Asia Minor in the Reign of Heraclius: Archaeological, Numismatic and Epigraphic Evidence*”, **The Dark Centuries of Byzantium (7th - 9th c.)**, (Ed. E. Kountoura-Galake), Atina, s. 41-71.
- SEBEOS, 1998,
The Armenian History Attributed to Sebeos, (çev. R. W. Thompson), Liverpool.
- SEAR, D. R., 2006,
Byzantine Coins and Their Values, London.
- SNG TUBINGEN,
Sylloge Nummorum Graecorum, Deutschland Münzsammlung der Universität Tübingen, 4. Heft, Mysien-Ionien, München, 1989.
- SNG MUNCHEN,
Sylloge Nummorum Graecorum, Deutschland. Staatliche Münzsammlung München, 19. Heft. Troas – Lesbos, Munich, 1991.
- SNG FRANCE 5 MYSIE,
Sylloge Nummorum Graecorum France, Bibliothèque Nationale, Cabinet des Médailles, Vol. 5, Paris 2001.

TEK, T., 2015,
“*Side Sikke Buluntuları Işığında MS 622/3’de Pamphylia’ya
“Olası” Bir Sasani Saldırısı*”, **CollAn 14**, s. 123-136.

TEK, T., KÖKER, H., SARIİZ, E., 2019,
“*Stratonikeia 2008-2018 Yılı Kazılarında Bulunan Erken
Bizans Sikkeleri*”, (Ed. B. Söğüt), **Stratonikeia Çalışmaları
4: Mimari, Heykel ve Küçük Buluntu Araştırmaları**,
İstanbul, s. 175-209.

TEKİN, O., 1999,
Bizans Sikkeleri, İstanbul.

TEKİN, O., ve EROL-ÖZDİZBAY, A., 2012,
“*Coins from Allianoi Excavations: Campaign of 1998*”,
CollAn. XI, s. 347-401.

TEKİN, O., ve EROL-ÖZDİZBAY, A., 2013,
“*Coins from Allianoi Excavations: Campaign of 1999*”,
CollAn. XII, s. 299-331.

TEKİN, O., ve EROL-ÖZDİZBAY, A., 2014,
“*Coins from Allianoi Excavations: Campaign 2000*”,
CollAn. XIII, s. 293-336.

TEKİN, O., ve EROL-ÖZDİZBAY, A., 2016,
“*Coins from Allianoi Excavations: Campaign 2001*”,
Anatolia Antiqua XXIII, s. 117-146.

THEOPHANES, 1997,
**The Chronicle of Theophanes Confessor, Byzantine and
Eastern History AD 284-813**, (çev. C. Mango and R. Scott),
Oxford.

ÜNAL, C., 2012,
Manisa Müzesi Bizans Sikkeleri, Manisa.

ÜNAL, C., TATAR, Ö., TOY, M., 2017,
Tunay Demran Koleksiyonu, İzmir.